

УДК 349.2:351.74(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.25>

Крижановська О. В.

*кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Цехан Д. М.

*доктор юридичних наук, професор
доцент кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ, ВІДРЯДЖЕНИХ ДО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ: ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Постановка проблеми. Дисциплінарна відповідальність поліцейських була та залишається актуальною складовою їхньої професійної роботи. Вона гарантує, що поліцейські дотримуються встановлених норм поведінки, етичних стандартів та законів, забезпечуючи публічну безпеку та порядок. Цей аспект є ключовим для підтримання довіри громадян до правоохоронних органів, запобігання зловживанням владою та забезпечення законності. Через взаємозв'язок із суспільством, динаміку технологій та зміни викликів, дисциплінарна відповідальність залишається невід'ємною частиною роботи поліції, сприяючи високому професійному рівню, адаптації до нових реалій та забезпеченню справедливості у виконанні службових обов'язків.

Проте, коли мова йде про поліцейських, відряджених до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, з'являються додаткові проблеми та виклики. Ці проблеми пов'язані із невизначеним правовим статусом таких осіб.

Проблема статусу поліцейських, які направляються до роботи в державних (міждержавних) органах, установах та організаціях, із залишенням на службі в поліції, є актуальною через відсутність чітких нормативно-правових визначень. Правові акти не

надають належної ясності щодо їхнього правового статусу, обов'язків та прав, що викликає низку невирішених питань.

Специфіка статусу таких поліцейських створює складнощі в їхній роботі та взаємодії з іншими органами та інституціями. Наприклад, невизначеність прав та обов'язків спричиняє неефективне виконання завдань або навіть порушення правопорядку, зокрема в умовах воєнного стану.

Також, відсутність чітко визначеного правового статусу має вплив на їхні соціальні гарантії та забезпечення. Це стосується можливості отримання відповідних пільг та допомоги від держави, оскільки для цього є необхідним чітке закріплення підстав, процедури виплат та надання підтримки. Але на сьогоднішній день таке закріплення відсутнє.

Непоодинокими випадками в умовах воєнного стану є порушення прав поліцейських, відряджених до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції під час процедур притягнення їх до відповідальності. Невизначеність їх правового статусу значно ускладнює розгляд питань щодо притягнення таких поліцейських до дисциплінарної відповідальності.

Отже, проблема визначення правового статусу поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами

навчання, вимагає негайного врегулювання через прийняття відповідних нормативно-правових актів, які б забезпечили чітке визначення їхнього статусу, прав та обов'язків, а також врегулювали питання притягнення до дисциплінарної відповідальності та забезпечення соціальних гарантій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дисциплінарної відповідальності поліцейських були предметом наукових досліджень вітчизняних науковців, таких як: Д. Жеребцов [1], В. Крижановська [2], Н. Медведенко [3], М. Менько [4], К. Мух [5], А. Новицький [6], О. Панов [7], А. Подорожній [8], А. Сахно [9], В. Скиба [10], С. Шоптенко [11] та ін. У той же час, питання дисциплінарного провадження та особливостей притягнення поліцейських, відряджених до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції практично не досліджувались у літературі. З урахуванням значної кількості поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, питання визначення їх правового статусу та підстав притягнення до дисциплінарної відповідальності потребують додаткового вивчення та аналізу.

Мета статті полягає у комплексному дослідженні правового статусу поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання та визначення підстав і порядку притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах формування та актуалізація національного законодавства повинні ґрунтуватися на наукових дослідженнях та аналізі правових підходів до нормування соціальних відносин.

Це особливо важливо для створення законодавчих актів, які регулюють питання дисциплінарної відповідальності працівників, зокрема поліцейських, які направляються до роботи в державні (міждержавні) органи, установи та організації із залишенням на службі в поліції.

Українське законодавство, що стосується дисциплінарної відповідальності поліцейських, вимагає проведення комплексних наукових досліджень основних правових категорій, щоб забезпечити якісне та послідовне нормування цієї галузі.

Важливо підкреслити актуальність даної проблеми, враховуючи суттєву значущість для покращення нормативно-правового поля, пов'язаного з поліцейською діяльністю.

Справді, сьогодні Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», прийнятий 15 березня 2018 року під номером 2337–VIII, не містить чіткого визначення поняття «дисциплінарна відповідальність поліцейських». Водночас, у статті 11 цього Закону розкриваються різні аспекти юридичної відповідальності поліцейських та їх зв'язок з дисциплінарною відповідальністю [12].

Згідно з цим Законом, будь-які порушення службової дисципліни, що сталися незалежно від посади або спеціального звання поліцейського, тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність. Також варто відзначити, що вчинення адміністративних правопорушень також підлягає дисциплінарній відповідальності відповідно до цього Статуту, за винятком ситуацій, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. Більш того, поліцейських, яких відповідно до закону притягнуто до адміністративної, кримінальної або цивільно-правової відповідальності, також можна піддати дисциплінарній відповідальності відповідно до цього Закону [12].

Тому цілком погоджуючись із Д. Жеребцовим, вважаємо, що особливо важливим сьогодні, зокрема в умовах воєнного стану, залишається необхідним законодавче визначення терміну «дисциплінарна відповідальність поліцейських» [1, с. 46]. Це буде сприяти чіткому розумінню цієї категорії та розмежуванню її від інших видів юридичної відповідальності, регульованих цим законом. Такий крок відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного контролю за додержанням

службової дисципліни поліцейськими та сприяє посиленню довіри громадян до роботи поліції, що має особливо вагоме значення у сучасних умовах.

Під час аналізу особливостей належного притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників специфічних категорій, до яких належать працівники правоохоронних органів України, судді та військовослужбовці, А. Подорожній відмічає, що спеціальні закони детально визначають процедуру притягнення цих професійних груп до дисциплінарної відповідальності у порівнянні з положеннями трудового законодавства. У своїх висновках він підкреслює, що це має позитивний вплив на якість та об'єктивність прийнятих рішень щодо притягнення цих груп працівників до дисциплінарної відповідальності.

Учений зазначає, що деякі положення спеціального законодавства мають характер прогресивних та інноваційних заходів. Він також висловлює думку, що використання цього досвіду може сприяти поліпшенню загального трудового законодавства, яке визначає основні принципи притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності. Додатково, науковець акцентує на тому, що ця практика може бути корисною при формуванні Трудового кодексу України [8, с. 16].

Аналіз норм Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» дає підстави виокремити головну мету дисциплінарної відповідальності поліцейських. Ця відповідальність спрямована, передусім, на забезпечення службової дисципліни в поліцейських підрозділах. Службова дисципліна визначається як дотримання поліцейськими Конституції та законів України, міжнародних договорів, актів Президента та Кабінету Міністрів України, а також наказів Національної поліції та нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України [12].

Система службової дисципліни будується на основі створення відповідних організаційних та соціально-економічних умов для

чесного, непередбачливого та гідного виконання обов'язків поліцейськими. Це означає забезпечення поваги до честі та гідності поліцейських, а також формування їх сумлінного ставлення до виконання обов'язків за допомогою різних методів, таких як переконання, заохочення та, за потреби, застосування примусу.

Поряд з цим, аналізуючи правовий статус поліцейських, які направляються на роботу до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, важливо відзначити, що існують не врегульовані питання щодо проходження служби цими поліцейськими.

В цьому контексті заслуговують окремої уваги випадки притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання із залишенням на службі в поліції. Так, відповідно до п. 5 наказу МВС України від 25.03.2019 року № 209 «Про затвердження Положення про повноваження ректора закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, із застосування заохочень і дисциплінарних стягнень» ректор ЗВО МВС уповноважений застосовувати такі види дисциплінарних стягнень, передбачені статтею 13 Дисциплінарного статуту Національної поліції України, затвердженого Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII: зауваження; догана; сувора догана; попередження про неповну службу відповідність; пониження в спеціальному званні на один ступінь; звільнення з посади [13].

Процедура проведення службових розслідувань в органах Національної поліції регламентована наказом МВС України від 07.11.2018 року № 893 «Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України», яким затверджені: Порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України та Положення про дисциплінарні комісії в Національній поліції України [14].

Навіть при наявності законодавчого та підзаконного регулювання питань притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, виникають випадки порушень прав поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання із залишенням на службі в поліції.

Аналіз судової практики свідчить про непоодинокі випадки перевищення посадовими особами закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання повноважень щодо проведення службового розслідування та незаконного звільнення поліцейських, відряджених до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції [15; 16].

Згідно з положеннями частини 7 статті 19 Дисциплінарного статуту, у випадку встановлення провини поліцейського, зокрема відряджених на роботу до державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, після проведення службового розслідування може бути виданий письмовий наказ про застосування до цього поліцейського одного з видів дисциплінарного стягнення, передбаченого статтею 13 Статуту, зміст якого оголошується особовому складу органу поліції.

Так, згідно з нормами законодавчих актів, завершенням процедури службового розслідування, при встановленні провини поліцейського у вчиненні дисциплінарного порушення, є видання уповноваженим на те керівником поліцейського наказу про застосування до нього дисциплінарного стягнення.

Однак, в аналізованих ситуаціях, за наслідками проведення службового розслідування та затвердження висновку службового розслідування наказ про притягнення поліцейського, відрядженого до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, до дисциплінарної відповідальності не видавався. При цьому, варто зауважити, що до видання уповноваженим керівником наказу про накладення на такого поліцейського дисциплінарного стягнення та його реалізації наказом

по особовому складу, такий поліцейський не може бути звільнений з посади.

Також важливим аспектом у процесі накладення дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення з посади поліцейського, що був направлений до державних установ, є процедура його подальшого призначення у практичних підрозділах. Згідно ч. 6 ст. 71 Закону України «Про Національну поліцію» звільнення з посад відряджених поліцейських здійснюється за рішенням керівника державного органу, установи, організації з подальшим направленням їх у розпорядження поліції.

При цьому, слід зазначити, що згідно приписів ч. 1 ст. 67 Закону України «Про Національну поліцію» зарахування поліцейських наказами по особовому складу в розпорядження органів поліції для подальшого проходження служби під керівництвом посадових осіб, уповноважених призначати на посади поліцейських, допускається у разі, зокрема, звільнення поліцейського з посади у зв'язку з виконанням дисциплінарного стягнення або виконанням висновку поліцейської комісії про невідповідність займаній посаді, якщо до кінця визначеного строку виконання дисциплінарного стягнення або протягом десяти днів з дня ухвалення висновку про службову невідповідність не вирішено питання про подальше проходження ним служби; повернення поліцейських, які відповідно до закону були відряджені (прикомандировані) до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, інших органів державної влади (закладів, установ) або органів місцевого самоврядування на час виконання відповідних повноважень на постійній основі із залишенням їх на службі в поліції [17].

Таким чином, звільнення з посад відряджених поліцейських за рішенням керівника державного органу, установи, організації з подальшим направленням їх у розпорядження поліції, передбачене ч. 6 ст. 71 «Про Національну поліцію» не може

бути наслідком притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності, так як згідно приписів ч. 1 ст. 67 Закону України «Про Національну поліцію», звільнення поліцейського з посади у зв'язку з виконанням дисциплінарного стягнення та повернення поліцейських, які відповідно до закону були відряджені до органів державної влади (закладів, установ) на час виконання відповідних повноважень є різними підставами для зарахування поліцейських в розпорядження органів поліції для подальшого проходження служби [17].

З іншого боку, сам висновок службового розслідування не може вважатись фактичною підставою для прийняття наказу про відрядження поліцейського із державних (міждержавних) органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, так як згідно ч. 4 ст. 71 Закону України «Про Національну поліцію», відрядження поліцейського оформлюється на підставі запиту керівника державного органу, установи, організації, рапорту поліцейського та відповідного подання його прямого керівника.

Крім того, поліцейський, що був відряджений до закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ України, не має можливості повернення до органів Національної поліції України; його можна лише відкликати або, у разі звільнення з посади, направити на службу згідно з рішенням поліції.

Висновки. Таким чином, підстави та порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання регулюються Законом України «Про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», наказом МВС України від 07.11.2018 року

№ 893 «Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України», наказом МВС України від 25.03.2019 року № 209 «Про затвердження Положення про повноваження ректора закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, із застосування заохочень і дисциплінарних стягнень».

Аналіз правового статусу поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, та підстав і процедури їх притягнення до дисциплінарної відповідальності, підкреслює значущі недоліки в ході здійснення службових розслідувань та застосування дисциплінарних стягнень до поліцейських, які відряджені до вищих навчальних закладів, і одночасно перебувають на службі в поліції. Відсутність належної послідовності та правильності в проведенні розслідувань призводить до порушень прав поліцейських.

Одна із проблем притягнення до відповідальності таких поліцейських полягає у відсутності письмових наказів щодо застосування дисциплінарних стягнень, що порушує встановлену процедуру та ускладнює контроль.

Отже, враховуючи вказані недоліки, важливим залишається здійснення заходів для вдосконалення процедури службових розслідувань та накладення дисциплінарних стягнень. Гарантування дотримання прав поліцейських та встановлених норм є ключовим фактором для забезпечення довіри до правоохоронних органів.

Тільки шляхом реформування вказаних процедур можливо забезпечити ефективність та законність в діях поліцейських, які відряджені до вищих навчальних закладів та залишаються на службі у поліції.

Анотація

Стаття присвячена актуальній проблемі дисциплінарної відповідальності поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання із залишенням на службі в поліції. Акцентується увага, що дисциплінарна відповідальність є важливим інстру-

ментом для забезпечення дотримання норм поведінки та підтримання громадського порядку серед поліцейських.

Автори статті наголошують на труднощах, пов'язаних із специфічним правовим статусом поліцейських у даному контексті. Відсутність чіткого регулювання у цій галузі призводить до проблем із визначенням їхніх прав та обов'язків, а також порядку притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Шляхом аналізу попередніх досліджень та публікацій автори виявляють недостатність наукових досліджень на цю тему та акцентують на її актуальності.

Метою статті є комплексне дослідження правового статусу поліцейських у контексті їхньої відповідальності та визначення шляхів врегулювання цієї проблеми шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів.

Аналіз правового статусу поліцейських, відряджених до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, та підстав і порядку їхньої дисциплінарної відповідальності підкреслює істотні недоліки у проведенні службових розслідувань та застосуванні дисциплінарних стягнень. Недостатня послідовність та правильність розслідувань призводять до порушень прав поліцейських. Відсутність письмових наказів щодо застосування дисциплінарних стягнень ускладнює контроль та порушує встановлену процедуру.

З огляду на виявлені недоліки, автори наголошують на важливості запровадження заходів для удосконалення процедур службових розслідувань та накладення дисциплінарних стягнень. Це важливий крок у забезпеченні дотримання прав поліцейських та встановлених норм, що сприяє підвищенню довіри до правоохоронних органів. Нові процедури допоможуть забезпечити ефективність та законність дій поліцейських, які відряджені до вищих навчальних закладів та продовжують свою службу у поліції.

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність; дисциплінарне провадження; дисциплінарні процедури; дисциплінарне стягнення; правовий статус поліцейського, відрядженого до держаних установ.

Kryzhanovska O. V., Tsekhan D. M. Disciplinary responsibility of police officers assigned to higher education institutions with specific learning conditions: view of the problem

Summary

The article addresses the current issue of disciplinary responsibility of police officers assigned to higher education institutions with specific training conditions while remaining in active police service. It is noted that disciplinary responsibility is a crucial means of ensuring adherence to behavioral norms and maintaining public order by police officers. The authors of the article emphasize the challenges that arise due to the specific legal status of police officers in this context. The lack of clear regulation in this area leads to problems in defining their rights and obligations, as well as the procedure for imposing disciplinary responsibility. Through the analysis of previous research and publications, the authors identify a research gap on this issue and determine its relevance. The aim of the article is to comprehensively study the legal status of police officers in the context of their responsibility and to determine ways to regulate this issue through the adoption of relevant regulatory acts. The analysis of the legal status of police officers assigned to higher education institutions with specific training conditions, and the grounds and procedure for their disciplinary responsibility, underscores significant deficiencies in conducting official investigations and applying disciplinary penalties. Inadequate consistency and correctness of investigations lead to violations of the rights of police officers. The absence of written orders regarding the imposition of disciplinary penalties complicates oversight and disrupts the established procedure. Given the identified deficiencies, the authors emphasize the importance of implementing measures to improve procedures for conducting

official investigations and imposing disciplinary penalties. This is a crucial step in ensuring the rights of police officers and compliance with established norms, which contributes to increasing trust in law enforcement agencies. New procedures will help ensure the effectiveness and legality of actions of police officers who are assigned to higher educational institutions and continue their service in the police.

Key words: disciplinary responsibility; disciplinary investigation; disciplinary procedures; disciplinary penalty; legal status of police officer assigned to public institutions.

Список використаних джерел:

1. Жеребцов Д. Є. Особливості правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081 Право. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. 209 с.
2. Крижановська В. А. Правові засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2016. № 845. С. 99–106.
3. Медведенко Н.В., Медведенко С.В., Ковальова О.В. Правові та організаційні засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України : монографія. Одеса : Видавець Букаєв В.В., 2019. 223 с.
4. Менько М. Роль та значення проведення службового розслідування в органах Національної поліції України. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law.* 2020. № 24. С. 157–162.
5. Мух К. Б. Дисциплінарна відповідальність працівника Національної поліції України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки.* 2021. № 10. С. 89–96.
6. Новицький А. О. Правовий статус поліцейських, відряджених до інших державних органів: проблеми нормативно-правової регламентації. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : тези доп. учасників наук.-практ. конф. з нагоди святкування Дня науки, відзначення Дня Європи та 70-річчя заснування Ради Європи (м. Харків, 16 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 127–130.*
7. Панов О. І. Порядок застосування дисциплінарних стягнень до працівників Національної поліції. *Юридична наука.* 2019. № 12 (102), т. 1. С. 449–455.
8. Подорожній А. Ю. Організаційно-правові засади притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення». Харків, 2018. 20 с.
9. Сахно А.П. Деякі особливості дисциплінарного провадження в Національній поліції в умовах дії воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023. № 2. С. 250–254.
10. Скиба В.М. Поведінка поліцейського як підстава дисциплінарного стягнення: етичний аспект. *Галицькі студії.* 2023. № 1. С. 58–62.
11. Шоптенко С. С. Дисциплінарні провадження в Національній поліції України: зміст та особливості реалізації. *Форум права.* 2017. № 5. С. 454–459.
12. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
13. Про затвердження Положення про повноваження ректора закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, із застосування заохочень і дисциплінарних стягнень : Наказ МВС України від 25.03.2019 року № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0325-19>

14. Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : Наказ МВС України від 07.11.2018 № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18#n17>
15. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14.12. 2022 р. у справі № 420/6018/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107875131>
16. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 17.03.2023 р. у справі № 420/6083/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109634406>
17. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>